

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre . . . . . 10 frt — kr.
Félévre . . . . . 5 . . . . .
Nagyedőre . . . . . 2 . . . . . 50 . . . . .
Egy órára . . . . . 1 . . . . .
Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**
Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díj:
Hat hasábos petit sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű többször
hirdetések alkú szerint jutányos áron vétetnek fel.

Az állam kenyere.

Keserves egy kenyér; csak azok nem akarják belátni, a kik kezzel-lábbal törnek utána. Ugy szemre-főre igen nagy karajnak látszik, hiszen egy milliárd korona a költségvetése, a melynek tételeit most nézegetik, most rostálják a pénzügyi bizottságban. Mennyiféle kellene ez a kenyér, hány millió kellene még hozzá, hogy minden érdek kielégítessék:

Az a harcz, mi a költségvetés körül folyik, a legkiáltóbb bizonyítéka nyomoruságunknak. Szomorú, gyászos küzdelem egymás ellen, mindenek közt, mindenek ellen.

A háboruszkodás már a költségvetés összeállításának alkalmával a szakminiszterek közt megkezdődik. Kegyetlenül küzdenek egymás ellen, majd közös erővel a pénzügyminiszternek rontanak. Hej, mert itt is, amott is több pénz kell a növekvő igények kielégítésére. E közben hány reménység zugolódása veszi körül a minisztert! Hogy leszöljék a tisztviselői, ha nem tud fizetésfőlemelést kicsikarni a fukar és keményszivű pénzügyminisztertől.

Aztán késő őszig egyre lesik-várják, mit hoz nekik az új költségvetés. A legnagyobb résznek persze semmit, vagy igen keveset. S kitör szívékből megint a keserű csalódás.

Hát igaz, a kormány évenként iparkodik is kisebb-nagyobb számú hivatalt szervezni, mert mindig az a szó járja, hogy sok a teendő, kevés a munkás.

Bizonyos, hogy a rengeteg hivatal dacára késéssel és halasztgatással megymost minden Magyarországon. De ennek az oka a bonyolult ügykezelésben rejlik. Örökösen az egyszerűsítésről beszélnek és még jobban összekuszálják a dolgot.

Pedig tenni, gyökeresen tenni kellene valamit éppen a tisztviselők és az ország érdekében ebben az irányban. Mert mi mar azon az uton vagyunk, ahol Spanyolország, a melynek 10 százalékkal szaporodott a lakossága, de a tisztviselők száma 110 százalékkal. Ott is mindenei az államra rohan, hogy kenyeret adjon neki. A népben így nevelték a koldus hajlamot, kiölték belőle az önállóság után való nemes törekvést s most természeti gazdasága dacára dögvőráson van az ország. Mert nem a természet nagyszerűsége, hanem önzetes, nagyratörő polgárok alkotják a hazát: ők teszik és tehetik nagygyá, hatalmassá, boldoggá az országot. De a tisztviselők érdeke is az, hogy az új hivatalokat a végtelenségig ne szaporítsák, a mire pedig, mint tapasztalhatjuk, nálunk szintén nagy a hajlandóság.

Ki nem látja, hogy ez a hivatal szaporítás jobbra kortescélokából, a mindeneket megemésztő közönségek fenntartása okából a voksok megnyerése iránt történik. — Ezt a politikát azzal mentegetik, hogyha a közönségek fenntartása alkotmányos uton nem sikerül, az vagy a forradalom árjába sodródik, vagy abszolút módon fogják kormá-

nyozni, mert a dinasztia csak közös-üggyel tud és akar kormányozni.

Hát ez is gyönyörűséges állapot, a magyar alkotmány nagy dicsérete S ha így haladunk, a tisztviselők méltányos fizetés eme-ése évről-évre elmarad.

A sok irka-firkát el kell törölni, az ügyvitelt egyszerűsíteni s a hivatalnokok számának szaporításával felhagyni, akkor lehet csak szó fizetésemelésről. De ehhez még az is szükséges, hogy több önézetre neveljük a magyar társadalmat, hogy ne várjon mindent az államtól.

Debreczen, október 31.

Pártértekezlet. A függetlenségi és 48-as Ugron-párt tegnap este Bartha Miklós lakásán látogatott értekezletet tartott, melyen a párt megbízta Holló Lajost, hogy a trónörökös házassága ügyében beadott törvényjavaslat tárgyalása alkalmával a párt nevében a következő határozati javaslatot adja be:

»A képviselőház nincs abban a helyzetben, hogy a szőnyegen levő törvényjavaslatot érdemleges tárgyalás alá vegye, mert a törvényjavaslat az uralkodóháznak olyan házi törvényre hivatkozik, mely a nemzetnek soha bemutatva nem volt, mely tehát a nemzet el nem is fogadhatott s mely, mint kizárólag családi megállapodás, a nemzetre nézve kötelező erővel nem bírhat. Ennélfogva utasítja a tisztelt Ház a kormányt, hogy a hivatkozott a házi törvényt alkotmányos tárgyalás és esetleges beczikelyezés végett a Ház elé terjessze s a menyiben ez meg nem történne, a Ház általánosságban sem fogadja el a szőnyegen fekvő javaslatot.»

A király szava.*

A »Debreczen« tárczája.

Fordította: **Széchy-Lorenz Josephine.**

Umberto olaszország orozva meggyilkolnemes királya, egyik itáliai körútja alkalmával, egy este a Clastgandorfi nevű kisvárosba érkezett. a hol az o'tani püspök lakásán száll meg éjelre.

Mint hogy a király látogatását csak 2 órával előbb jelentette egyik futára, a kies városka polgárságának nagyon sietui kellett, hogy a szeretett uralkodónak méltó fogadását előkészíse.

Minden sebtlen összegyűjtött erő közben járásával hamarjában valami diadalívfelét állítottak fel, a hivatalos személyiségek diszruhába bujtak, kimaradhatlan szűzek fehér lenget öltözetbe vetették magukat, az iskolák ifjusága meg sorfalat képezett.

Tekintve az idő rövid voltát, ő felsége meglehetően elégedve a fogadtatással. És meg is volt elégedve. Kegyesen köszönte meg a

* Ezt az érdekes kis rajtot a jóságos Umberto király életéből egy kedvenc lapomban találtam, a szerző neve nélkül. — Erdemesnek tartottam lefordítani. Sz. L. J.

polgármester lendületes beszédjét, kegyesen fogadta a lányoktól a virágcsokrokat, és kegyesen integetett alattvalóinak, kik hangos »evviva«-kal üjonták körül.

A püspöknél elköltött egyszerű ebéd után a király sétakocsizást tett a tiszteletere kivilágított városban. Azután visszavonult a számára fenntartott szobába.

Azonban alig pihent le, midőn megszólalt a ház csengettyűje. Par percel rá, belép a szolgálattevő kamaras a királyhoz s habozva áll meg a küszöbön.

— Nos kedves Conte mi a baj! — kérde a király kissé kedvetlenkedve azon, hogy felzavarta.

— Bocsnátot esdeklek felségedtől, de az itteni törvényszéki ügyész sürgösen kér bebo-csátatást. Azt mondja igen fontos dologról van szó, a mely haladást nem szenvedhet. A kaplán kíséri és támogatja kérését.

— Vezesse be az urakat — parancsolá a király.

Hamarosan felöltözködött és pár percz múlva a lelkész meg az ügyész a király előtt álltak.

— Felsőg — szólalt meg az ügyész mélyen meghajolva; ön az ország legfőbb bírálva Bocsnátat esedezem, hogy nyugalomban za-

varni mertem. De egy emberélet forog kockán. — Egy halálraítéltről van szó, a kin holnap reggel végre akarják hajtani az itelelet.

A király visszahökent, de nem szólt egy szót sem s így az ügyész folytatta:

— Ha felséged nem jött volna ide, ártatlan embert végeztek volna ki.

— Mondja el nekem az egész dolgot, vágott közbe a király, egy székre leülve.

— Egy környékünkbeli fiatal parasztot azzal vádoltak, hogy agyonlőtt egy rendőrt, jelenté az ügyész. Minden bizonyíték ellene szól; büne világosnak tetszett s így halálra ítélték. Mind a mellett ez az ember ártatlan, mélyen megvagyok róla győződve. Hiszen ke-reken tagadja is a bűnt, de épp oly állhatosan megtagadja, hogy a gyilkost megnevezze, habár ismeri.

Hozzá vezették feleségét és három kisdéd fiát. Midőn látta őket, keservesen sirt, de meg akkor sem lehetett vallomásra bírui. — Megfejtellen rejtély előttem: miért akarja a halálbüntetést elszenvedni. Nem volna több egyetlen nyugodt perczem sem, ha ezt a szerencsétlen ártatlant kivégeznék. Azért merészkedtem felségedhez fordulni. E férfi sorsát

Az országgyűlési néppárt tegnap este látogatott értekezletet tartott ifj. Zichy János elnöke alatt, a trónörökös házasságának becikkelyezése tárgyalásában. Beható vita után az értekezlet elhatározta, hogy a javaslatot általánosságban elfogadja; a vita folyamán azonban ifj. gróf Zichy János a párt megbízásából határozati javaslatot fog benyújtani.

Törvény a közigazgatás egyszerűsítéséről. Széll Kálmán már említett javaslatának a vármegyei közigazgatásnak egyszerűsítése lesz a tulajdonképeni és fő tárgya. A javaslat főbb alapelvei a következők: a) Kihágási, rendőri és némely közigazgatási ügyekbe a hatáskörök szétosztása mellett a fórumoknak lehető egyszerűsítése. b) A jogorvoslatoknak egységes alapon való rendezése. c) A kezelt ügyek gyorsítása. d) Felhatalmazás arra, hogy a miniszter egységes alapon rendezhesse a kihágási pénzbüntetések nyilvánartartását és elszámolását. e) Az összes vármegyei pénzkézelésnek a postatakarékpénztár igénybevével és a csekk-rendszer alapján való szabályozása. f) A vármegyék járasaiban számvévi állások rendszeresítése.

A képviselőház ma szerdán, október 31-én, d. e. 10 órákor ülést tart; melynek napirendjén a trónörökös házasságáról szóló törvényjavaslat áll.

A honvédelmi miniszter lemondása. Kötő forrásból nyerjük a következő értesítést: Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter lemondása teljesen befejezett tény. A miniszter a jövő év április haváig marad még hivatalában, a mikor Bécsben egy magas katonai méltóság üresedik meg, a melyen báró Fejérváry ki fog nevezetni. Báró Fejérváry a távozásából nem csinál titkot, sőt ellenkezőleg, a helyzetében beálló változásról már számos barátját értesítette.

ön kezébe teszem. Umbertoó figyelmesen hallgatta végig az ügyész előadását; de tovább is néma maradt. Azert a kaplán szólt meg:

— Felséges uram, az elítelt gyónt elöttem, ártatlan; de el akarja tűrni a halált, hogy egy másik ember életét megmentsse.

— Vezessenek hát hozzá — parancsolá a király. Ki akarom találni a titkát.

— Hogyan — dadogá az ügyész. Felséged szándekoznál...

— Nem mondta éppen az imént, hogy én vagyok az ország legfőbb biraja? — szólt közbe a király. Nos én nem akarok kegyelmezni, hanem igazságot szolgáltatni. Menjünk uraim!

Utközben a király kívánságára elmondták neki a közelebbi tényállást. A történet elég egyszerűn szól: Pár héttel ezelőtt egy viágos nappal eldőrdült puskalövés az egész falut izgalomba ejtette. A kis házikó előtt, a melyben Luigi Tomaso lakott a feleségével, gyermekeivel és ven apjával, ott találták Soltini erdőört 2 golyóval a testében, holtan a földön elterülve. Mellette állott a halálpapadt Luigi, mereven bámulva az agyonlőtt ember holttestére.

A puská, melyet a tett követésére használtak, a Luigió volt s mióthogy mindenk tudta, hogy Soltinivel évek óta folytonos ellenségeskedésben élt, gyilkosnak őt tartották és halálra ítélték. »De ő mégis ártatlan.« E szavakkal fejezte be az ügyész elbeszélését. »Vederemo le volt a király egyetlen észrevétele s aztán beléptek a fogoly kicsi, komor cellájába, aki az idegen látogatás látára hirtelen felugrott!

»B-széljen!« szólt az ügyészhez, aki a felindulástól remegő hangon kezdte: Luigi

Országgyűlés.

A képviselőház ülése.

Az Ugron-párt határozati javaslatot adott be a »Hausgesetz«-nek országgyűlésen leendő bemutatása eselleg becikkelyezése iránt, s amennyiben ez nem történne, a Ház általánosságban sem fogadja el a trónörökös házassága ügyében adott törvényjavaslatot.

A törvényjavaslat tárgyalása koránt sem volt oly viharos, mint a minőnek hirdették. Az ellenzék szónokai Kossuth Ferencz és Mezőssy Béla nagy történelmi segédlettel magyarázták az 1728. I. és II. törvénycikket. Czitáltak, a mennyit lehetett s valamivel többet, mint a mennyit kellett. Kossuth Ferencz még latinul is czitált törvényeket s udvariasságból megkérdetzte Vészi Józsefet, hogy érti-e keilően. Egyébként Kossuth és Mezőssy hosszabb felszólalása oda konkludált, hogy a Hausgesetz nem lehetett a magyar alkotmányok kiegészítő része, annyival kevésbbé, mert azt a magyar törvényhozás nem ismeri.

Míg az ellenzék szónokok ennek magyarázatában kimerítették erejüket és a korpuszt jurist, addig Széll Kálmán adta az előkelő közönyöst.

Irt, gukkerezett és járkált ki-be.

De azzal mindenki tisztában volt, hogy Széll Kálmán fog beszélni. Igaz, hogy se idő, se alkalom nem kedvezett a miniszterelnöknek arra, hogy beszéljen. De mit neki idő ss alkalom?

Addig lelkesedett, míg kerített magának időt is, alkalmat is. Beszélt. Sőt egy kis ismerést is igyekezett magának kicsikarni az ellenzék oldalról. Csakugy incidentáliter, kutyafuttában. Éppen mint Heine tánczos medvéje, a bozontos Atta Troll, kit apró művészi hiuságok gyötörnek dohos barlangjában. s a

ki kéjesen nyalogatja bajuszát, mtkor arra gondol, hogy milyen fényes az ellenfélől ismerést kiereszkolni.]

Elnök: Perczel Dezső.

Ülés kezdete 10 órákor.

Irományok előterjesztése után E n g e l m a y e r József előadó elfogadásra ajánlja a trónörökösnek házassága alkalmából kiadot nyilatkozata becikkelyezéséről szóló törvényjavaslatot.

K o s s u t h Ferencz úgy véli, hogy a javaslat vagy ujjitást tartalmaz vagy nem. Ha ujjitás, akkor nem helyes, hog, így incidentáliter foglalkozzanak vele. Ha nem ujjitás, akkor minek törvénybe iktatni? Meggyőződőt arról, hogy ez a törvényjavaslat sérelmes novum, azért ellenzi, főképen mivel alapja az osztrák házitörvények, ezeket pedig a magyar közjog nem ismeri és el nem ismeri Csak egy vonatkozásban fordulnak elő a magyar törvényben, az elsőszülöttségi jog megállapításánál; — sehol egyebütt.

Mi jögon állithatja t hat bárki, hogy a magyar törvények elismerik azokat teljes terjedelmükben? Felsorol egy csomó házitörvényt, hogg bebizonyítsa, hogy egyiküket sem ismer el a magyar törvényhozás. Habzott, hogy kérje-e a házi törvények bemutatását? Mélyebb megfontolás után elállott ettől a szándéktól, nehogy előmutatásokkal alkalmat adjon a többségnek azok tudomásulvételére, illetőleg elfogadására, sem arra, hogy a miniszterelnök megtagadja azok bemutatását, és elálljon ezáltal a helyzet, hogy főnáll egy törvény amelyet nem is mernek velünk közölni.

A nyilatkozat beszél egyrangu házasságról; ezt nem ismeri a magyar tör-

Tommaso, tekintettel az iszonyu bünre, a melylyel vádolva van.

Maga ezt tudja és mégis megtagadja, hogy a való igazat megmondja nekünk. Fontolja meg jól! még van idő rá. En tudom, hogy maga nem követte el a bünt!

Az ifju paraszt, addig lehajtott fővel állt elöttünk, akkor felemelte fejét: »En ártatlan vagyok!« — jelentette ki szilárd hangon, és ha ön elhiszi, ez elég nekem. Nincs semmi egyéb mondani valóm, es nem is fogok egyebet mondani.»

— Te mégis beszélni fogsz fiam! A te királyod parancsolja neked A király hangja ünepiesen hangzott az alacsony czellában.

»A király!«? — dadogta Luigi meglepve és térdre borult.

»Kelj fel!« — parancsolá a király. »Aki leszámol a világgal, az már csak Isten előtt terdel. Eljöttem, hogy a saját ajkaidról haljam az igazat.«

Vagy talán azt akarod, hogy azt modják a te kjrályodról: nem érti az igazságot gyakorolni, az ártatlant a vépadra küldi, a bünnös meg büntetlenül hagyja? Beszélj, fiam, hallgatlak!

Mely küzdelem tükrözött a fogoly vonásain, de azután határozott arczkifejezéssel mondá:

Jól van te bá, beszélni fogok, de előbb kegyelmet követelek a másik számára.»

»Követel?« — kiáltá az ügyész, elképedve a merész jbeszédől. — Luigi felegyenesedett.

»Ebben az órában, előttem a halál, egyenlő vagyok a királylyal és van jogom mondani: követelem.«

»De e öbb a birák elé jut és azután

megtudja mindenki.« — veté ellen Luigi habozva.

A király erősen a szemébe nézett a fiatal parasztnak, aztán kényesen lágyan szólt: »Nem, fiam, nem fog ő a birák elé kerülni, nevé nem fogják meg tudni és te nem fogod feláldozni érte életedet. Már tudom ki a bünös. A te atyad követte el a tenyt!«

»Ö«, vallá be Luigi. »Apám a tettes. — Vén ember, hozzam való szeretetből tette s nem tudtam volna eltűrni, hogy ő lakoljon érte.«

»Jó fiu vagy« — szólt a király meghattottan és a negyedik parancsolat ígérete rajtat be fog válni.»

Pár perczezel rá. Tomaso, örei ámulatára emelt fővel lépett a király után a püspök háza felé.

Ott a király a kaplanhoz fordult és nyájasan mondá:

»Fogadja gyónó hivat uja becsülettel és nevelje annak egyik fiát olyan jó lelkésznek mint a milyen ön. Nekem meg adja Luigi a második fiát, azt majd én képeztetem ki derék, jó katonának, a harmadikat tartsa meg ő, hogy gazdaságában segítse.

Az egyik pap, a másik katona, a harmadik paraszt legyen, — így akarja a király.»

Es a mint parancsolta az uralkodó, úgy e tt.

Legfelsőbb hatalmánál fogva felfüggesztette a Luigi ellen hozott ítéletet és megkegyelmezett édesapjának. Luigi pedig híven teljesítette királyának parancsát: legidősebb fiát az egyháznak szentelte, a másodikkat oda-ta a hazának, a harmadikat egyszerű földmivessé nevelte.

vóny, valamint nem ismer morgematikus házasságot; sem oly jogot, melynek alapján a trónörökös lemondhatna utódai jogáról.

Szóval olyan dolgokat tartalmaz a javaslat, a melyeket nem ismer közjogunk s a melyek törvényeink szerint lehetőségek. Miután jogtörténeti alapon összehordott sok adatot állításai igazolására — így folytatta:

Jelen törvényjavaslat megváltoztatja a pragmatika sankciót, mert beszél törvényes házasság helyett egyrangú házasságról, ami magyar jog szerint nincs. A magyar embernek a felesége osztozik a férj összes dolgaiban; követeli tehát, hogy a trónörökös is jó magyar ember legyen.

A királyné legyen királynő is, mert megalázó volna ha az uralkodó hitvese rangban kisebb volna mint a férj.

Tiltakozik pártja nevében az ellen, hogy a trónörökös törvényes felesége ne lehessen királyné, tiltakozik az ellen, hogy a trónöröklés rendjét megváltoztassék. A javaslatot nem fogadja el. (A szónokot számosan üdvözlék.)

Zichy János gróf módosítást nyújt be, mely szerint a javaslat első szakasza helyébe vegyék föl az igazságügyi bizottság jelentésének következő passzusát:

Az országgyűlés kiemeli, hogy a trónöröklésnek az 1723: I. és II. törvényekben foglalt szabályozása, amely a törvényben elősorolt három ágon belül a trónöröklésnek ugyanazt a rendjét állapítja meg, mely az ő felsége örökös országaiban és tartományaiban elrendeltetett és megállapított, úgy keletkezésére, mint feltételeire és tartalmára teljesen önálló és minden ide vágó kérdések annak rendeletei szerint itélendők meg és így az nem folyománya és nem következménye a trónöröklés azon megállapításának, mely Ausztriára nézve történt.

Holló Lajos nem ismerheti el a házi törvényeket s azok elfogadása ellen tiltakozik, mivel ellenkeznek a magyar közjoggal. Az 1723: I. és II. említi ugyan őket, de ezeket 1839-ben megváltoztatták, az ujakhoz abszolúte semmi közünk. Ezek magánjogi dolgok, melyeket becikkelyezni nem lehet. Pártja nevében indítványozza, hogy utasítsák a kormány a házitörvények bemutatására s nyitassék ez által alkalom az országgyűlésnek, hogy ezeket elfogadja és becikkelyezhesse.

Mezőssey Béla a magyar alkotmány nagy sérelmét látja a javaslatban, mert elismer oly szabályt, a melyet nem alkotmányos uton hoztak. A Hausgesetz pedig ilyen szabályok sorozata. Szomorú dolog volna, ha ezt a magyar törvényhozás elfogadná, hiszen Hausgesetz az uralkodó egyik napról a másikra megváltoztathatja. Már most hova súlyed az alkotmányos élet, ha erre módot nyújtunk? A házitörvény elfogadása visszaállítana a legrosszabb középkort a maga hűbéri intézményeivel.

Lehetséges ez a 20-dik században? Nem. Aztán még miyi a házi törvény: melyik érvényes? Ar első vagy utolsó? Sehol erre vonatkozólag nincs paragrafus. Ez a javaslat, ha törvény lesz, kitegzi a nemzetet a trónviszály borzalmainak, ettől pedig minden áron meg kell menteni az országot.

A mi Ferencz Ferdinánd házasságát

illeti, a házasság isten és ember előtt történt, felesége tehát részese mind ama jogoknak, melyeknek ő felesége várományosa. A grófnő most trónörökös és kell, hogy a maga idejében királyné legyen.

Fájt a szívünk, a mikor egy félőült ember aljas merénylete sirba taszította a legjobb királynét és mi történik most? Komoly államférfiak akarják leendő királyunk oldala mellől a királynét elvenni. (Taps.) A javaslatot nem fogadja el.

Felkiáltások: Holnap!

Rakovszky: Kormánypártiak, beszéljetek!

Egy hang: Jogászok, előre!

Felkiáltások: Holnap! Szünetet!

Előnk: Kérek csendet!

Rátka y László arra kéri a házat, hogy holnap beszélhesse.

Előnk utal arra, hogy csak egy óra van s kéri a szónokot, hogy beszéljen. Megemlíti, hogy ő is hosszabban akar foglalkozni a javaslat ellen felhozottakkal.

Előnk erre a függetlenségek nagy hatása mellett az ülést berekeszti és a javaslat folytatásos tárgyalását a holnap délelőtt 10 órakor kezdődő — üléss napirendjére tűzi.

Ülés vége 1 óra 5 perczkor.

Magyar könyvek osztrák szemből.

A közgazdasági evolúciók rendesen előhírnökei a politikai fejlődés menetének; a politikai különválásokat rendszerint gazdasági függetlenségre irányuló törekvések előzik meg. Csodálatos, hogy az Ausztria és Magyarország közötti viszony éppen ellenkező irányban fejlődött. Daczára annak, hogy a magyar nemzeti függetlenség már államjogi ténynyé vált, az Ausztriával való gazdasági közösség még ma is fennáll.

E közösségnek a felbontásán most dolgoznak a Lajthán innoir, tul is. Természetesen, hogy itt is, ott is mérgeleik a következők. S ez rendjén is van.

A különös csak az, hogy a mi magyarok ennél a mérlelésnél egy cseppet sem fordulunk azzal, vajjon Ausztria okosan cselekszik-e, a mikor a különválást provokálja, hanem a bekövetkezendő rázkódtatások tudatában lelkijismeretesen megteszük a szükségeseknek vélt előkészületeket, addig az osztrákok örökké csak azt bizonyították, hogy mi magyarok óriási veszteséget szenvedünk, ha csakugyan külön válunk. Akár csak testi-lelki jóbarátaink volnának, annyira óvnak bennünket ettől az elhatározó lépéstől.

Most például arról akarnak bennünket meggyőzni, hogy egyenesen tönkre teszszük nemzeti államunkat, nemzeti függetlenségünket, ha elszakadunk Ausztriától. Ugy okoskodnak ugyanis, hogy a magyar nemzeti függetlenség elválaszthatatlan az agrárizmustól. A magyar földművelés pedig nem lehet meg osztrák piac nélkül.

Ehhez járul, hogy az Ausztriától való elszakadásnak első feltétele a magyar iparnak teljes kifejlesztése, a mi viszont nem történhetik meg máról holnapra, de nem történhetik meg főképpen a nélkül, hogy az állam megszerező kedvezményeket ne biztosítson az iparnak.

Ámde a kedvezmények egytől-egyig gyöngítik a földművelés ügyét, vagyis a nemzeti függetlenségét. A magyar urnak, dszentrinek költőnek katonának született s ahhoz, hogy gyári munkás váljék belőle, sok emberöltő kell. Mi következik ebből? Az, hogy a minden áron forszírozott iparfejlesztés idegen elemeket csódit az országba, a mely első sorban a társadalmi berendezésekkel, azután pedig es főképp a magyar nemzetiséggel áll majd szemben s olyan néposztályt teremt, a

mely a magyar hegemonia elenesének a száma jelentékeny, mert intelligens kontingenssel szaporítja. Ez pedig semmiesetre sem válhatik a magyar nemzeti állam és függetlenség előnyére. Bizonyíték rá Transzvál.

S az okoskodásnak a vége? — Maradjon Magyarország agrár-állam s akkor megmarad nemzeti függetlensége is. — Vásárolja ipari cikkeit tovább is Ausztriától, más szóval hordja ki milliót tovább is Bécsbe s akkor a Lajthán tul nem fogják rossz néven venni, ha a Duna és Tisza mentén tovább is magyar népdal hagyja el az aratók ajkát. Talán meg a »Jaj be hunczut-ot is megboesátják. Csak az iparra ne merjen gondolni, csak arra ne vetemedjék Magyarország, hogy szükségleteit saját termelésével lássa el.

Mert akkor vége a magyar hegemoniának, a magyar nemzeti függetlenségnek. Szocialisták és németek fogják ellepni az országot — és irányítani közgazdasági viszonyait.

Igazán érdekes logikai kavargás. Csak az ne ütne ki szeget a zsákból, hogy hát ragaszkodjunk Ausztriához, csüggyünk rajta és szipolyoztassuk ki magunkat. Akkor talán meg gondolkoznánk egy kicsit az osztrák okoskodás mulatságos cikornyái felett. Így azonban csak azt a jó tanácsot adhatjuk osztrák sógorainknak, hogy ne törjék ők — a mi fejünket. Majd kiegyeztetjük mi a mi industrializmusunkat a mi agrárizmusunkkal.

Nem hiszünk mi annak a magyar könyvek, a mely osztrák szemből hull.

Nyilvános fenyték.

— A tanbetyárokról. —

(R.) Még most kezd csak igazán foglalkozni a nagy nyilvánosság a Kozma Andor és Tóth Béla ügyével, mikor a mindenben felületes napi sajtó már mindenre tér a kérdés fölé.

De jobb is... A napi sajtó munkásainak izgékony és a hangulat szerint változó természete halálos ellensége az alaposágnak, pedig e nélkül szakképzést komolyan tárgyalni nem lehet.

Ez a kérdés szakembereknek való, akik kellő képzettséggel, higgadsággal és komolysággal tárgyalhatják.

Ha belesívit is élesen a napisajtó, a hangja kellemetlen, fűlértő, de semmiképpen sem döntő. Még akkor sem, ha olyan országos rikkacstekintélyek hangja harsog közbe, mint amilyen a Kozma Andoré és Lexikon Bélaé, akik — és ez igen sajnos körülmény — sokkal felületesebbeknek bizonyultak, mint amilyen alapos embereknek képzelte őket a művelt olvasó közönség.

Teljesen a pillanat hatása alatt követték el ezt a nagy ostobaságot, amelyért — ha azt valamelyik szürke, vidéki újdondász cselekszi meg — a kiadója bizonyára elcsapná menten, hogy elégtételt szolgáltatasson a főlháborodott közhangulatnak.

(No meg azért is, hogy lapja be ne adja a külsőt.)

Az iskolai fenyték kérdése a tatárjárás óta napirenden van és e kérdést az idők érlelik.

Az oskolás gyerkőzők Mohamed futása előtt is rakoncátlanok voltak. Azok ma is. A tanítók akkor is megvirgácsolták a pimaszabbakat. Ma sem tesznek egyebet.

A fegyelmet fenn kell tartani, ez pedig fenyték nélkül csaknem lehetetlen.

Mint végső eszközt fenn kell azt tartani.

Lám az irókaczkodásnak is meg van a fenytéke. Még a legjelesebbek sem garázdálkodhatnak kényükre kedvükre. Igaz, hogy őket nem spanyol náddal tanítják rendre, de a nyilvános vesszőfutás sokkalta fájalmásabb.

Tessék csak elképzelni e két felfújt irónagysághelyzetét, Eddig ők esapkodták jobbra balra és a nyilvánosság piacán itélkeztek elevenen és holtak fölött és most mind a két halhatatlan kénytelen veszöt futni és

törni, hogy a lenézet' tanbetyárok, a semmibe sem vett irodalmi kis dedek és ujdondászcsemeték végighuzhassanak rajtuk.

Nem sajnálja őket senki.

Nem a részvet, sem a szájalom nem támad föl mellettük, De nem is érdeme-sék rá.

Az írói és hírlapírói betyárkodások-ról különben majd más alkalommal ejtek szót.

Vörösmarty Széll Kálmán és Makai Emil.

Vörösmarty Mihály koszorus költőnknek december 1-en lesz a századik születésnapja. A nemzet méltó kegyelettel akarja a nagy költő, a nagy magyar emléket megünnepelni.

Makai Emil kiváló poétánk ez alkalomra egy egyfelvonásos szindarabot írt melyet a Nemzeti Színház — mint «gyönyörű dolgot» előadásra el is fogadott.

A darabra már javában készültek — s ekkor jött a bökkenő! A censura! Széll Kálmán miniszterelnök mint **belügyminiszter** és Vörösmarty Béla államtitkár betiltották a darab előadását.

A nagymáltósági és méltóságos urak nem engedik, hogy apjukat színpadra hozzák. A familia tiltkozik az ellen, hogy rokonuk egy darabban szerepeljen. »A nagy ember kegyeletének megsértése lenne!» fakadt ki keservesen Vörösmarty Béla a méltóságos államtitkár ur.

»Megaláztatás volna«, sopánkodix a kegyelmes vő ur.

Mondottak meg többet, egyebet is, mást is! Beszéltek-beszéltek oly sokat, hogy bizony maguk sem értették meg s ők sem hittek el.

Pedig Vörösmarty nem a Széll familiáé! Vörösmarty Mihály a »Szózat« költője nem családtag, kivéi hozzártatói rendelkeznek, Vörösmarty nem egyén, hanem Vörösmarty a nemzeté, a magyarságé, azé a népé, melyért élt, melynek jólétéért fáradt, küzködött. Vörösmarty egy szimbólum, — egy eszmény, mely magába öleli a hazafiságot, a hazaszeretetet, Vörösmarty nem elt egyedül családjának, Vörösmarty a magyarságnak, a nemzetnek élt; vele tehát nem a szűkkörű család, hanem a nemzet rendelkezik.

Mi vagyunk hivatva Vörösmarty szelleméből lelkesedést, tett és erőmerítést meríteni.

Nekünk, a nemzetnek kell emléket kegyelettel megőriznünk, hogy a vajságos időkben felettünk lebegő szelleméből, igazi hazaszeretetet, hazafiságot tanuljunk.

Széll Kálmán es sogora tehát kegyelet-sértést követtek el a nagy magyarral szemben midőn őt egysz-rű család tagnak akarták redukálni, mikor megnamisítva a multat megtevesztve a jelent. kicsinyíteni kívántak — ama tetteknek emlékét, amelyeket Vörösmarty a nagy ember, a halhatatlan költő a kötele-ségűdő képviselő hazájának tett.

A kegyelmes urék meg alázták Vörösmarty emléket, mikor kiakarták tépni keblünk-ből azt a nagyfokú kegyeletet, melylyel nevét kiejtjük, mely l iránta viseltetünk.

Nem Makai, nem nemzeti színház; nem a nemzet követett el tehát kegye etsértést! hanem Széll és Vörösmarty!

Hogy mennyire nem megaláztatás Vörösmartyra nézve, ha alakját a színpadra viszik, mutatja az a körülmény, hogy »Árpád ébredése« című darabjában önmagát vitte a színpadra, hogy előírta a színészeknek, hogy az ő maszkját használja.

A »Magyar Szó« kérdést intézett ez ügyben az író és újságitró kapacitásokhoz.

Jókai Mór, Eötvös Karoly, Beöthy Zsolt, Tóth Béla, Alexander Bernát, Rákosi Jenő, Ambrus Zoltán, Herczeg Ferencz, Rothauser Miksa és Bródy Sándor mind rosszallják, hogy Széll eltiltotta a darab előadását.

A jog, törvény s igazság lovagja tehát újabban bebizonyította, hogy jelszava: a jogtalanság, törvénytelenység s igazságtalanság!

h. j.

HIREK.

Schlauch Lőrincz és a „Szerelem“

Olvasóink talán megdöbbenve elvassák a fenti címet. Mi lesz ez? Schlauch Lőrincznek, az öreg bibornoknak szerelmi kalandja? Hm, hm! — ki gondolta volna.

Dehogy is az! Egészen más.

A nagyváradi kép kiállításán Kernstock «Szerelem» című festménye is szerepelt, mint kiállítandó kép. Akt festmény volt, tehát természet-szerűleg dominálta a nuditas, a mez-telenség.

Schlauch bibiros a megnyitást megelő-zőleg megsejmelte a kiállítandó képeket, s Kernstock festményénél kijelentette, hogy addig nem nyitja meg a kiállítást, míg ez a kép szemlere lesz kitéve.

Ennyi a faktum, hozzátéve még azt, hogy a szerencsétlen «Szerelem»-nek csaku-gyan el kellett tűnni a tárlatról.

Egy hatalmat ismerék, amely bátor-ságot vesz magának a művészetet korlátok közzé szorítani, s ez az ösdiség, ha nem akarjuk korlátoztatásnak nevezni.

Letilani egy festményt a kiállításról azért, mert nuditas van benne! megfoghatatlan egy Schlauch Lőrincztől.

Hiszen akkor ne bámuljuk Tiziant, Rubenst, stb. s b. törjük össze a miliói Vénust, a Laokoon csoportot, Herakleszt, ne olvassuk Zolát, Schakespearét és a bibliát, mert ezek-ben mind nudítások vannak, sőt némelyik maga az undítás megtestesült tökélye!

Ej! Ej! biboros atyánk, most az egyszer elhajtotta a sulykot. Hiszen ha ilyen világ járna a szegény művészekre nemsokára olvashatnánk:

— «Benczur Gyula nagy reményekre jogosító festőművésznünknek legújabb képét a »Nagymosás«-t Nagyváradon nem engedték kiállítani, mert a mosónők térdigérő ruhába lévén öltöztetve általános megütközést keltettek a prud nagyváradi közönségben. Kijelentettek azonban, hogy ha egy bak arasszal lejjebb engedi a ruhát, akkor protekcióval megengedik, hogy a kép résztvegyen a tárlaton. Benczurt csendes otthonában az örömhír annyira meghatotta, hogy a mosónőket sleppek ruhákba öltöztette a Nagyváradiai és a mű-vészet géniuszának nagyobb dicsőségére.»

— «Szakativ Arisztid, festővilágunk jeles tagjának »Csavargó« című képét Pocsaleleszd Kovácsiban nem engedték tárlatra, mert a képen szereplő csavargó lyukas cipő-jéből kilátszott a lába nagy ujjá. Mi sem természetesebb, minthogy a szakértő pocsaleleszd-kovácsi közönség műértő műbotránko-zásban tört ki e hallatlan pornopictura felett, s közadakozásból 1 frt 20 krt gyűjtöttek össze a csavargó cipőjének beföldözására, melynek emlékére a helybeli négyelet világpostával és zsakbafutással egybekötött tánczoszorkát rendezett. Tiszta jövedelem: az erkölcsi siker.»

— A medici Vénuszt a műértő medici familia egy tisztos nagynénje ma reggel hevesen megpirongatta hiányos öltözetéért és Heintze bácsitól hozva egy fügefalevelet, azt rakította Vénusz — bal bokájára.

— Stb. stb. stb. Bizony ez nem a leg-szerencsésebb ötlet volt az öreg biborostól. És hozzá kacagató még, hogy ez Nagy váradon történt meg.

—II.

* **Személyi hír.** Riger Emil vezér-őrnagy, dandárparancsnok szárnysegédével tegnap az esti gyorsvonattal Temesvárról városunkba érkezett, hogy a Vilmos huszárok fölött szemlét tartson.

* **A reformáció emlékünnepe.** 1517. év okt. 31-én született meg a protestantizmus, a lelkiismereti szabadság, a szabad vizsgálódás termőföldje. E szent napot kegyelettel ültük meg mindenkor, s kegyelettel üljük meg mindvégig, míg szeretjük hazánkat. Október 31-re gondolva nem szabad a hervadó megsemmisüléshez közelgő természet-re, hanem csak arra gondolnunk, hogy ez a győzelemnek, a nemes munka megjutalmazásának ragyogó októberi napja. Kegyeletesen ünnepel e napon a protestáns egyház, hivi buzgósággal eltele adnak hálát a napon tengeren innen, s ten-geren túl azon kegyelmi ajándékért, hogy az ur megújítja világosságának faklyáit s Wittenberg terein és Helveczia bércein kitöltötte szent lelkét, melynek tüzes nyelvei bevilágitották a felvilágot.

A reformáció emlékünnepe elzúltal városunkban a következőképen folyt le:

A nagyszámú közönség jelenlétében del-előtt 10 órakor tartott isteni tisztelőten a következő sorrendben folytak le az ájtatos-ságok:

1. Felhívó ének, 37. dicséret, 1. vers, 2. Gyülekezeti közenek, 37. dicséret, 2. és 3. vers, 3. Ima Storchtól. Előadta a főiskolai énekkar. — Ezután orgonaszó mellett a szó-szék-re lépett és 4. Imádkozott Csiky Lajos főiskolai ltkész. »Erdős vár a mi Istenünk.« Előadja a főiskolai énekkar. Ezt követőleg orgonaszó mellett a szószék-re lépett és 6. Egyházi beszédet mondott Erdős Lajos thel. dékán. 7. A tanítóképző-intézeti énekkar éne-ke. Szöveget írta S. Szabó József gym. tanár. D a l l a m a t s z e r z e t t e P. Nagy Zoltán zeneképző-intézeti ének és zenetanár. 8 Gyüleke-zeti ének. 179. dicséret 10 vers.

A gályarabok oszlopánál is kegyeletes emlékünnepe folyt le, melyen a főiskola, leányiskolák és nagyszámú ünneplő közönség jelenlétében Nánassy Lajos theologus beszédet mondott és Gachal János theologus sza-valt.

Debreczen közönsége tehát ismételten kegyeletesen megünnepelte október 31-ét, az igazi eszmék győzedelmének e zálogát, a szellemi haladás eme hatarkövet.

* **A képviselőházi folyosóról.** Mialatt a képviselőházi teremben a főhercegi javaslatot tárgyalták, addig a folyosón egy csoport vitakozott a csiki népgyűlések ügyében. A ház egyik legrokonszenve-ebb tagja kérdi a csoportban Molnár Janostól: ugyan miért akartok ti népgyűlést tartani egy bithű katho-likus kerületben és miért hagyjátok bekén a zsidó képviselők kerületeit. Amire Molnár apát czynizmussal azt mondotta, mi oda me-gyűnk, a hol siker kecsegtet. Györffy kerü-letében eselyeink nagyok így tehát természetes, ha ott akacunk népgyűlést tartani.

Dr. Györffy Gyula közbeeszó: Jánosom, majd meglátjuk?

Molnár Janos: Pedig ott valamelyikünk elvézrik, vagy te vagy én.

Györffy: Én sem nem akarok, sem nem szok elvérezni és miután a mint mondog egyikünknek el kell verezni, már most is le vonhatod a konzekvenziát.

* **Újabb rendelet a betegsegélyző egy-letekről.** A multkoriban megemlekeztünk a kereskedelemügyi miniszternek a betegsegélyző egyesületekre vonatkozó rendeletéről. A mi-niszter a rendeletet azzal egészítette ki, hogy olyan vállalatok, vagy gyáraknál, a hol a se-gélyző egyesületek saját kebelükben szerve-zettek, a segélyző-egylet bevételei kizárólag segélyezésre fordítandók. Tehát az egylet fen-tartási, esetleg kezelési költségei a vállalat vagy gyár sajátjából fedezendők.

* **Egy gróf halálos balesete.** Páris-ból jelentik. Cachen-Anvers Rafael gróf szom-baton automobiljával kocsizott. A kocszi lej-tőre került s a grófnak nem volt ideje azt

megfelelni, az automobil egy sziklának üdött, a mire gép porrá zúzódott a gróf pedig szörnyet halt.

* **A nemzetiszínű bélés.** A «Gyógyyszerzeti Hetilap» megírta hogy Budapesten a 17. helyőrségi kórházban Flóra közöhaderegbeili egészségügyi tiszt nemzetiszínű bélest veti észre Ludán gyógyszerészönkéntes sapkájában s azon kijelentéssel, hogy ő azt nem tűri, kitépte a háromszínű bélest az önkéntes sapkájából. E közleményért Flóra Rudolf a 17. számú helyőrségi kórház főhadnagya, provokáltatta Varsányi Gyulát, a «Gyógyyszerzeti Hetilap» szerkesztőjét. Varsányi a kihívást elfogadta. Az ügyet a két fél megbízottai a lovagias szabálya szerint intézték el.

* **A vasárnapi munkaszünet felfüggesztése.** Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter a következő rendeletét intézte Debreczen város tanácsához:

„Tekintettel arra, hogy karácsony estéje ez évben hétfőre az újév napja pedig keddre esik, és a nagyközönség az ezen ünnepek alkalmából szokásos bevásárlásokat rendszerint az említett ünnepekkel megelőző napokon szokta teljesíteni, — a belügyminisztérium vezetésével megbízott miniszterelnök és a földművelésügyi miniszter urakkal egyetértőleg kivételesen megengedem, hogy az ez év decz. 23. ára és 30. ára eső vasárnapokon az 1891. XIII. tczikk 3. §-a alapján 1892. márczius 5-én 14.837. szám alatt II. 1., 2., 3., 4. és 5. pontjai alatt említett ipari és kereskedelmi telepeken az ipari munka illetőleg adásvéves egész napon át végeztesék. Erről a törvényhatóságot azzal a felbivassal értesitem, hogy fenti intézkedésem tartalmáról értesítse a hatósága alá tartozó iparhatóságokat.»

* **Ugron Gábor siratója.** Bucsuztatják a székely rhabonbánt, a bűvös-bajos székely varázsló mestert, Ugron Gabort. Bucsuztatják az újságok Ugron Gábor, hogy a politikából visszavonul. Az eke mellé áll az ősi földön Cincinnatus módjára fog száotogatni-velegetni. Az újságok egy része kaján örömmel jelenti ezt a hirt, a másik része elbusulva sir. Ne sirassak, ne bucsuztassak Ugron Gabort, a rhabonbánokat nem oly könnyű eltüntetni, elpusztítani. Hisz a rhabonbánokról regélik, hogy a midőn a rhabonbánt a sziklahoz vágják, az a szikla másik oldalán meg erősebben, hatalmasabban ugrott elő. Ugron Gábor is ilyen.

* **Botrányok a piacon.** Nagy város vagyunk. Bűszkén hirdeti minden debreczeni polgar, hogy milyen szépen haladunk a nagy városág felé. És csodálatos, mikor a nagy dolgokban erősebb tojnak magunkat előre fele, a kicsinyekben mindig hátra maradunk. Most is egy olyan dologra hívtak fel figyelmünket, a mely valóban megbotrányoztatja a piacon járó kelőket. A fiakkeres kocsisok otromba és skandalozos viselkedéséről van szó. Olyan dolgokat csinálnak a megállóhelyükön, a minem a piacra, de a gyepmester tanyájára való verekedések Istenkáromlások leggyalázatoabb kifejezések hallatszanak a nap minden szakában, sőt a korzón sétálókval sem atallanak hülye trefákat űzni. Nincs ember a ki meg ne botrányozzék ezeken az alávaló dolgokon. De mégis van! És ez a poszton álló rendőrség, a mely o y hidegvérrel nézi ezeket az ocsmány játékokat, karomkodásokat, mintha ő rá legkevésbé tartoznék. Felhívjuk a főkapitány ur figyelmét, hogy intézkedjek szigoruan ebben a dologban, mert idestova odajutunk, hogy a piacznak és Kossuth utcának azon a részén, a hol a fiakkeres állóhely van, tisztességes ember nem merészel elmenni.

* **Hogy polemizálnak Romániában.** Így, a hogy Bukarestből jelentik: Zajos botrány volt tegnapi délután a bukaresti nemzeti színházban. A botrány hősei: Mille az Adeverul és Cioraneanu az Epgca szerkesztője. A két szerkesztő már régebb ideje hadakozott egymással a lapjában és a hírlap polemikából lovagias ügy lett. Mille azonban meg-

tagdta a fegyver eleztételadást. Cioraneanu erre a színház nézőterén felvonásközben hátulról fejbévágta egy bottal Millét. Ez sem hagyta magát s mivel kőben is sokkal erősebb volt, alaposan elverte Cioraneanut. A közönség jó darabig nézte a nem mindennapi színházi látványosságot, míg végre a rendőrök eltávolították a verekedőket. A botránynak egyébként folytatása is van: az ellenfelek ugyan a lapjaikkal nap nap után — újabb jeleplezéseket közölnék egymásról.

* **A mi nagy különbség!** A gyujtogatós és tüzoltó között különbséget igen élesen tünteti elénk a »Gödöllő és Vidéke« egyik nyiltileri közleménye. Abban ugyanis egy Polgar István nevű ur a következőket jelenti ki: »Alólirott Polgar István asztalosmester, gödöllői lakos, ezennel kijelentem, hogy nem felel meg a valóságnak a »Gödöllő és Vidéke« című lap folyó hó 24-diki számában megjelent azon hír, hogy Greizer Pálné Szokolai Eszter hazát én gyujtottam volna fel, ellenkezőleg igaz az, hogy a tüzet én vettem észre és önfeleldozólag siettem azt eloltani, a mi nagyobb fáradsággal sikerült is.« — Megengedjük, — hogy ez bizony lényeges különbség!

* **Alászolgája!** Lapunk egy barátja statisztikai föjegyzéseket tett arról, hogy és hányféleképpen ejtik ki a bolokban, kavéházakban és kocsmákban ezt az egy ártatlan szócskát: »alászolgája«. Az érdekes gyűjteménynek itt mutatjuk be néhány értékes példányát: »aszolgája«, »aszigéja«, »aszogaa«, »aszigé«, »aszugá«, »szigeje«, »szugája«, »szige«, »szugá«, »e-zigé«, »aszolga« »észolgeja«, »alássz« és »agaja«. Lesz még több variáns is, mert közeletünkben nagyon értenek a magyar nyelv kerekbetöréséhez.

* **A debreczeni ujonczok esküje.** Magyarország összes kaszarnyáiban holnap november elsőjén teszik le az ujonczok az az előirt zászoló-escüt. A debreczeni ujonczokat is készitük már elő az esküre, amely csütörtökön reggel lesz a Pavilon udvarán. Az udvaron diszes satort állítottak, oltart emeltek a Brösztel Lajos tabori lelkész reggel 8 órakor ott mond szent misét, a melyen a lelkész beszédet intéz az ujonczokhoz a haza és király iránt való szeretetről és esküről. Azután felolvastak eléttük az esküformát és az ujonczok lengő zászoló és ünnepélyes dobpergés mellett hangosan megismétlik az esküt.

* **Fizetés leszállítás.** Egy nagyváradi lapból vesszük at a következő ujdonságot:

A város szégyene. — A költségvetési vita során tudvalevőleg a közgyűlés a városházi személyzet illetményét 4450 koronával leszállította. Ennek pedig szomorú következménye lett. Miután már a f. évben is hiteitullepés mutatkozott a fizetésnél, a polgármester e határozatból kifolyó kényteleneségből — a polgármester kibocsátott végzésében tízenegy díjnokot 1900. deczember 1-től végleg elbocsátott, husznak pedig 2 koronánál magasabb napdíjait leszállította 2 koronára, sőt a 2 koronások is degradálódtak 1 korona 60 fillerre. Családapakatt kellett telvíz idején ilyen csapással sujtani Nagyvárad városánál.

Eddig az ujdonság. Hja persze! Kell a pénz Varadon. Van színház, van képkiállítás, a város halad — csak a polgárság nem boldogul. Szükségesnek tartottuk ezt a hirt beadni elriasztó példa gyanánt. Reméljük azonban a legjobbat! Talán ennyire még sem juttottunk.

* **Végzetes fogadás.** Már mintegy hat évvel ezelőtt történt, hogy Dimitrievics János 42 éves, nőtlen, verseczi születésű munkás bebörözött állapotban több könyelmű pajtásával fogadott, hogy éjfélok kimegy a temetőbe, a honnan hat keresztet hoz. Ki is ment és kihuzta a földből a kereszteteket, a melyeket háttára emelt és hazafelé akart ballagni. Egy-

szerre csak egy másik fatolvajt lát magával szemközt jönni, a kibe később belebotlott. — Dimitrievics erre úgy megijedt, hogy állandóan epilepsiában szenved. — Ez az eset előzménye. Dimitrievics azonban lopni is szokott, a miért már egy ízben ült is hat hónapig. A mult hóban ismét erőt vett rajta a lopás szenvedélye és Bernát Mihálytól 50 korona értékű holmit lopott el. Elfogták, de kihallgatása alkalmával oly zavart feleleteket adott, hogy a vizsgálóbíró megfigyelés végett a rabkórházba helyezte el, a hol 30 napon át megfigyelték. Kiderült, hogy közveszélyes ördültel van dolguk, a mely betegség az epileptikus rohamok következménye. A közkórházba szállították át, a honnan ez egyik országos elmegyógyintézetbe kerül.

* **Meggyilkolta az apósát.** Bestialis kégyetlenséggel állott bosszút Pap Varró István szilvási lakos apósán, Bacsó Varró János szilvási parasztagdán. Az ózdi vásárról balagtak hazafelé, hol az öreg Bacsó János vejét durván megszigta, mert az a jól beültött vasár öröme a kocsmában hagyta pénzének javarésztét. A fia bosszút forralt apósa ellen. Mikor a falu határához értek, a beruggott Papp Varró István egy követ ragadott s gyanutlanul ballagó apósát hátulról úgy főbe vágta, hogy az holtan terült el a földön. A gyilkos gazdát a csendőrség elfogta.

* **Dühöngő pénzügyőrök.** Kolozvárt tegnap hat pénzügyőr részeg állapotban egész harcót vívott a rendőrökkel. Többen megbeszültek. Zonda pénzügyőri felügyelőt elfogták és bekisérték. A mint a rendőrségnél kiballagták, haza ment és főbe lőtte magát. A szerencsétlen rögtön meghalt. Halála nagy részvétet kelt.

ÜZLETI KÖNYVEK rendkívül du választékban minden verseny t kizárólag legolcsóbban kaphatók Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában, a főpostával szemben.

Színház.

»Delila, vagy a kaçerság áldozata.« Feuillet romantikus színműve borzongatta tegnap este a közepes számú közönség idegeit s nyújtott alkalmat Komjathynénak a Leonora démoni szerepében egy kitűnő alakítás s néhány gyönyörű öltözék bemutatására; legpompásabban sikerült az a jelenete, mikor pokoli tettetéssel bevallja bűnét megunt szerelmesének, szerelmet hazudik, hűséget színel, hogy ne őt hagyja ott Rosvein, hanem ő Rosveint, mert az ellenkező bántaná hűségát.

Pataki Bélának rendkívül szerencsés este volt a tegnapi; a szenvedély által a gyávaóság meghunyásztott, majd az ördültég által felkorbácsolt szerencsétlen zeneköltőt, kit Leonora iránti bűnös szerelme, Martha miatti önvádja halálba kerget, a művészet száz féle arnyalatával színezte ki s tette elfogadhatóvá. Iélektanilag majdnem megérthetővé ezt a viaszgó gyurt alakot; a dalmaidat pasztorfiu kezdetleges naivságból előtűnk fejlődik a nemes szerelem éltető s az érzéki szerelem emesztő langja, látjuk alázatosnak és kevelynek, gyávanak és hősnek, ahogy a szerző csapongó képzelete követeli. Üdvözljük újabb szép sikereiért s kitartást és önbizalmat kívánunk neki ahoz a nehéz munkához, amit művészi haladásnak neveznek. A közönség mind a Komjathyné, mind az o játékát gazdagon jutalmazta elismerése tapsaival.

Halmi Margitnak talán két jelenése volt, de nemes alakítása, szívhez szóló közvetlen játéka szűnni nem akaró tapsra ragadta a hatás publikumot. Komjathyné

igen rokonszenvesen játszotta meg Carnioli szerepét, csak gyakori nyelv botlása csökkentette a hatást. **B a r t h a** ismét jó szívű öreg atyát játszott, a mi azt jelenti, hogy elemében is igen jó volt.

— a. — a.

Színházi műsor.

Szardán: Don Caesar de Bazán vigjáték.

Csütörtökön: II. Rakóczy Ferencz, szimfonia.

Penteeken: Balek, bohózat.

Szombaton: Ugyanaz.

Vasárnap délután a Baba, operett, este: Dráma a tenger fenekén.

Gyakran megkérdezzük olyan egyénektől, kik sokat szenvednek fogfájásban, miként van az, hogy mióta a **Kosmin** használják, kevesebb szor van arra eset. Ezen hatás a **Kosmin** használás idejéről és antiszeptikus erejéről vezetendő vissza. Ennek köszönhető, hogy a foghüvelybővíző, az étel által előállított rothadást megakadályozza s így a fájdalom okozatának a lehetőség szerint elejét véti. A **Kosmin** naponta való használata mindenkinek sürgősen ajánlatos, mert az minőségileg és hatás tekintetében felülmúlhatatlan. 1 üveg 1. 2 korona, kapható mindenütt. Főraktár **Török József** gyógyszerészére Budapest.

CSARNOK.

Egető Rézi.

— Regény —

Kürz Alice német eredetije után.

K. Paul István.

Folytatás.

Heitzinger Monika a kihallgatásnál nem jelent meg. Teste tele volt égési sebekkel. Lehetetlen vágyának, hogy pénzét megvehesse: nagyon is megadta az árát.

Vallomásai ez idő szerinti lakásán mindazonáltal jegyzőkönyvbe vétettek. Nehezére esett a beszéd: de azért felült ágyában. Szemei különös tekintettel kísérték a tollat, mely szavait lértta.

— Gyűlölöm Rézit — mondá suttogó hangon; tudom, hogy romlott; de nem, még se hiszem, hogy atyám házat ő gyujtotta volna meg... Nem, nem!

Nyögött a fájdalomtól s párnái közé vissz hanyatlott.

Toni halászápadtan ült egykori kedvesével szemközt a tanuk löczáján. Vonárról vonásra vizsgálta a lesóványodott arcot, melyből a nagy kek szemek oly sötéten néztek; az összeszorított, oly sokszor édes csókokkal elkasztott ajakkal, a sugár — most hajlott — gyakran átölelt derekat.

— Tudtak volna azon kezek, melyek oly sokszor illesztettek egy-egy csokor viragot kalapjára, éjnek idején rózsát és szikrát hogy az emésztő lángot az ő feje felett fellobogtassa? Rézi lett volna vajjon a gyujtató? Egy belső hang azt sugá — az átkot maga fogadóosította, minthogy azt az ég nem cselekedte. De ha ő cselekedte, ki volt annak az okozója?...

Égő fájdalmak, melyeket még sohasem érzett, kínozták belsejét; úgy remlett, mint ha neki kellett volna ott állnia, hól a vadlott nő állott. Borzongó felelemmel fogja fel azon kevés szavakat, melyeket Rézi mondott, és azt kérdezi magában, hogy vajjon bevállja-e Rézi cselekedetének okát is.

Gyakran igyekezett Rézi tekintetéből valamit kiolvasni.

Kihallgatásakor a félelem veritéke árasztá el homlokát.

Elmondá, hogy ő neje régebbi szolgálójáról, noha az nem igen jó bánásmódban részesült, még is ilyen gonosz cselekedetet fel nem tételezhet.

A vadlott arcán villámként vonul át egy megvető mosoly s felemelt homlokkal tekinté Toni arcára.

— Ha az Obermayer házat valóban meggyujtottam volna, elég bátor lennék ahhoz is, hogy azt ne tagadjam. De nem tettem. Ott voltam késő este Monika házában, tehát meg mondom, hogy ott mit kerestem. Tudva van, hogy az asszony velem nagyon ingerlékeny volt, hogy engemet szegény teremést annyira kintzött, hogy a mérég majd nem megölt, tehát megakartam nézni, hogy azt, kinek mindig jó dolga van a földön, büntetés érte-e, hogy azon gyermek, mely épen megkereszteltetett, nem valami kamarai hülye-e? Ezt akartam volna látni.

A mint e szavakat lassan, homályosan és ingadozón elmondá, lángoló pir futotta el arcát. A bírák ráztak fejüket ezen otromba kifogáson s Tóni szíve hevesebben dobogott, hallva, hogy az ő gyermekét akarta volna látni s óhajította tudni, hogy vajjon átka teljesült-e?

Tudta, hogy igazat beszél.

VI.

A nyár baladt előre. A hegyoldali friss zöld nedvdus lapok alatt, a finom, kristályos verőfényben uszó erdei virágok virítottak. A keskeny rizs-földekről a faradtság gyümölcsöt arattak és az enklő kis madárkák készülődtek a hó és jégtől fénylő hegyeken át délfelé vonulni.

Monika az Obermayer felesége még mindig betegesen feküdt; a sebek lassan, nehezen gyultak és a láz sehogysem akart kimaradni, őt mintha azt valamely belső nyughatatlanság, valamely kínos gyötrellem még mindig fokozná! Toni virrasztott felesége mellett, kit atyja házához szállítottak. Kis gyermekét egyik szomszéd asszony vette gondozás alá.

Igen szép reggel volt; a hegyek ormai varázslóan fényes világításban usztak; a széna kellemes illata és az utcán játszó gyermekek vidám nevetgetései a nyitott ablakon át, a Toni által gondosan őrzött Monika szobájáig hatott. Monika fejét kötelekék és kendők borították, ábrázolja a felismerhetlenségig el volt torzulva...

— Tóni!

A gyenge megszólítástól Tóni ábrándjából felezmét.

— Akarsz valamit? Adjak egy keveset abból a hűsítő italból... ott?

Beköszöntött jobb kezével elutasítólag int.

— Ma tisztábbnak érzem fejemet s azért valamit kérdeznék tőled...

— Mit óhajtasz megtudni?

— Elítélik-e Rézit?

Tóni összerázkódik; egész reggel csak Rézire gondolt! megijedt, mikor népének halovány ajkáról azon neszt kiejteni hallá — fejét megrázta.

— Még nem — veled, hogy talán a fegyházba viszik, miképp Stadlert?

Tóni szíve a torkáig lüktetett.

— Épen azon gondolkozom, — hebegé — nem vagyok jártas a törvényben, de azt hiszem, nem áll jól a dolga.

— Vallott?

— Nem. Meglehet, hogy bizonyítékok hiányában szabadlabra helyezik. De, Monika — úgy hiszem — ha nem kerül meg az igazi tettes, nem fogja azt tulélni, már most is úgy néz ki, mint az árnyék.

Egy ideig csendesség volt a szobában. Ekkor Monika fájdalomtól gyötörtlen felsivit. Tóni részvétellel igazította meg párnáit.

— Oly kínzó fájdalmaid? Kérdé.

Rá függeszti szeméit.

— Most már hiszem, mit a lelkész ur oly sokszor mondott, hogy a földön is lehet pokol. Érzem, hogy annak sem külső, sem belső tüze nem akar nálam szünetelni. Ha meghalok s még azután is így fog tartani, az borzasztó lenne.

— Ne gondolj erre, ne izgasd fel magadat.

Forró pir váltakozik a szenvedő arcán.

— El kell mondanom azt, a mi jobban éget mint a sebek.

Meglehetne Rézit szabadítani, azt meg kell tennem.

Tóni csillapítólag tevő kezét Monika kar-

jára; azt hitte, hogy láza fokozódik; de erre Monika azt mondá:

— Ne gondold, hogy nem vagyok eszemben, mindent tudok a mi körülöttem történik, ismerem atyád szobáit; tudom, hogy nem szombat van és hogy az elébb gyermekemet mutattatok meg nekem.

— Igen, igen Monika. De ne beszélj oly sokat.

— De, de tudod! Rézi vád alatt áll azért, mert a te és az én majoromat felgyujtotta.

— Persze.

— De ez csalódás, a major nem volt az enyém és nem volt a tied — lásd Rézi — ha csakugyan ő cselekedte, — a maga házat égette el.

— A maga házat?

Monika szeméit az ágytakaróra függeszti, azután egészen lecsukva, mohón tovább folytatá:

— Rézi atyámnak titkos, szerelem gyermeke, azért is fogadta őt házához. Folyton titkolta, csak halála óráján nem bírta tovább szívén elviselni és... mielőtt a pap eljött — a mennyre még beszélni tudott, ram biata titkát s meghagyta, hogy vele, mint testvéremmel bánjak s mindenben megosztozzak.

Meg kellett ezt ígérnem; de pokoli harag fogott el. Rézit nem engedtem atyám halálós ágyához! úgy gondolkoztam, hogy ígéreteket majd később is beválthatom.

Ezen órától kezdve Rézit még inkább gyűlöltem. A major és pénz ettől fogva kétszeres értékkel bírt előttem.

Eh hallgattam ezt a szent gyónásnál is és mindennek daczara mégis mindig jó dolgom volt, úgy miképp atyámnak is azelőtt nem volt semmiben hiánya.

Szótlanul mereven nézte Tóni nejeinek eltorzult arcát; nem egy hamar tudta a halottakat felfogni. Lecsillapulta után ismételte Monika az elmondottakat.

— Ugy érzem mintha jobban lennék — nem tudtam tovább elviselni — tevő bozza.

Tóni gépiesen bólintott fejével; gondolatai messze elrepültek, messze a szegény elvadt nő személyéhez, kit oly sokszor tartott karjai között; kinek ezerszer beszélt szerelemről és kit szivtelensége, gyávasága és a vagyonvágy nyomorba, talán néhbe taszított.

Minden további szó nélkül bevé az ajtó melletti szegen függő ünnepies kabátját, kalapját és a szegletben feltámasztva volt hegymaszó botját.

— Hová mégy? Kérdé az észrevétlenül rég bentlevő atyja, Tóni felriad. — Égő homlokát össze ráncsolja.

— A bírósághoz atyám — kérlek ne akadályozz.

A keresztuti gazda kézcsuklójánál fogva vissza akarja tartani.

— Hallod Tóni, szólt elfojtott hangon, mindent hallottam, nincs eszed, Marika félre beszél — mit akarsz tenni?

Elmondani a mi tudok; Rézi ügye már fordulatot vesz, felmenthetik — Monika se akarja, hogy elitéljék.

Az öreg félre tekint a beteg menyé fekhelye felé, ki kimerültsége folytán elszenderedett. Fiát kivezeti a zajtalan ház udvarára.

— Hát most nem szükség, hogy az ő akaratát teljesítsd; rég boszantott engemet, hogy ő egyedül vezeti a ház kormányzatát. Ez a férjet illeti, nálam mindig így volt. Tóni bólintott fejével, jól tudta; de most nem csodálkozott azon, hogy atyai nevelésének gyümölcse nem izlik.

A keresztuti gazda ingerülten tovább folytatá.

— Gondold meg jól Tóni... várj még.

— Mit gondoljak meg apám?

Az öreg fia tekintetét kikerülte.

— Ha Rézi azon házat, melynek egy része őt illette, meggyujtotta, úgy vis lje ő a következményeit, ezt a törvényszék se fogja egy hajszálnnyival sem másképp intézni.

Gondolj a mende-monda és kiabálásokra, gondold meg, hogy mily csekély értékig volt a major biztosítva, soha se helyesltem, egy olyan gazdag biztosító társaság torkába lökni

Téli kabát prémmel
8 frttól.

Flanell és selyem
blousok.

Női és leány
félpaletok.

Feltétlenül a legelőnyösebben vásárolunk

szolid és izléses

női felöltőket és

diszitett női kalapokat

RÓZSA LAJOS

női divat termében

Debreczen, Kistemplom-bazár.

Divatosan diszitett
női kalap 3frttól.

Gyermek köpenyek
3 frttól.

Szőrmegallérok, muf-
tok és nyakcolliék.

Üzleti könyvek nagy raktára

HOFFMANN és KRONOVITZ

KÖNYVNYOMDÁJA

DEBRECZEN, a főpostával szemben.

Ajánlkozik:

nyomtatványok elkészítésére,

kereskedők, gyárosok és iparosok részére

Levélpapír czégnomással

1000 drb. 3 frt 50 krtól feljebb.

Levélborték czégnomással

1000 drb. 2 frttól feljebb.

Monogrammal ellátott

Lakadalmi és báli meghívók.

Eljegyzési kártyák

nagyon olcsón.